Uitspraak Commissie van Beroep 2019-044 d.d. 28 november 2019
(mr. C.A. Joustra, voorzitter, J.C.H. Kars AAG CERA, mr. A. Smeeïng-van Hees, F.R. Valkenburg AAG RBA en mr. J. Willeumier, leden en mr. H.C. Dobbelaar-ten Cate, secretaris)

Samenvatting

Rechtsbijstandverzekering. Vergoeding advocaatkosten. Consument was werkzaam als [functie] bij een lokale [naam werkgever]. In die hoedanigheid was Consument lid van de [naam vereniging] van [naam werkgever] en ([afkorting naam vereniging]). Voor leden gelden enkele bijzondere voorwaarden voor de rechtsbijstandverzekering die zijn neergelegd in de [afkorting naam vereniging]-clausule. Volgens Consument heeft hij, in een geschil met de [naam werkgever], op grond van de clausule recht op ongelimiteerde onafhankelijke externe rechtshulp, zonder maximering van de kosten. Evenals de Geschillencommissie volgt de Commissie van Beroep de redenering van Consument niet. Ten tijde van het aangaan van de rechtsbijstandverzekering bevatte de [afkorting naam vereniging] clausule een belangrijke aanvulling op de algemene voorwaarden m.b.t. de vrije advocaatkeuze. Consument heeft redelijkerwijs moeten begrijpen dat ook wanneer een externe advocaat zou worden ingeschakeld er een kostenmaximum zou gelden. Hetzij op grond van de voorwaarden, hetzij op grond van de clausule geldt voor Consument een kostenmaximum van € 50.000,-. Verzekeraar heeft terecht dit kostenmaximum gehanteerd. De Commissie van Beroep handhaaft de beslissing van de Geschillencommissie waarbij de vordering werd afgewezen.

Klik hier voor de uitspraak bij de Geschillencommissie.

1. De procedure in beroep

1.1 Bij een op 23 april 2019 ontvangen beroepschrift met bijlagen van 19 april 2019 heeft Consument bij de Commissie van Beroep financiële dienstverlening (verder: Commissie van Beroep) beroep ingesteld tegen een uitspraak van de Geschillencommissie Financiële Dienstverlening (verder: Geschillencommissie) van 13 maart 2019 (dossiernummer [nummer], gepubliceerd onder nummer 2019-184).

1.2 Verzekeraar heeft, mede namens Stichting Achmea Rechtsbijstand, een op 25 juni 2019 gedateerd verweerschrift ingediend.

1.3 De mondelinge behandeling van dit beroep heeft plaatsgehad op 14 oktober 2019. Partijen zijn aldaar verschenen en hebben hun standpunt toegelicht en vragen van de Commissie van Beroep beantwoord.

2. De procedure bij de Geschillencommissie

Voor het verloop van de procedure bij de Geschillencommissie verwijst de Commissie van Beroep naar de uitspraak van de Geschillencommissie van 13 maart 2019.

3. Feiten

3.1 De Commissie van Beroep gaat uit van de feiten die de Geschillencommissie heeft vermeld in de bindende uitspraak onder 2.1 tot en met 2.8. De feiten zijn niet betwist en worden voor zover relevant aangevuld met enkele andere feiten die tussen partijen vaststaan. Kort gezegd gaat het om het volgende.

3.2 Consument heeft vanaf 1996 een rechtsbijstandverzekering bij Verzekeraar. De rechtsbijstand wordt uitgevoerd door Stichting Achmea Rechtsbijstand (hierna ook: SAR of Verzekeraar).

3.3 Consument was bij [naam werkgever] werkzaam als [functie]. In die hoedanigheid was Consument lid van de [naam vereniging] ([afkorting naam vereniging]). Voor leden gelden enkele bijzondere voorwaarden voor de rechtsbijstandverzekering die zijn neergelegd in de, hierna onder 3.9 geciteerde, [afkorting naam vereniging]-clausule.

3.4 In 2013 is tussen Consument en zijn toenmalige werkgever [naam werkgever] een arbeidsconflict ontstaan. Op 23 juli 2014 heeft Consument voor het geschil bij Verzekeraar vergoeding van de kosten van de door hem gekozen advocaat gevraagd. Bij brief van 23 juli 2014 heeft Verzekeraar dit verzoek afgewezen met de mededeling dat zij buiten een gerechtelijke of administratieve procedure eerst zelf rechtshulp verleent. Consument heeft Verzekeraar vervolgens, bij brief van 24 juli 2014, gewezen op de [afkorting naam vereniging]-clausule (hierna ook: de clausule). Verzekeraar heeft Consument daarop meegedeeld dat hij recht heeft op vergoeding van de kosten van een externe advocaat tot het maximum van € 50.000,-.

3.5 Namens Consument is een civiele procedure gevoerd waarbij hij opeenvolgend door verschillende advocaten is bijgestaan.
Bij brief van 5 augustus 2014 heeft Verzekeraar de zaak namens Consument uitbesteed aan een externe advocaat. Bij e-mailbericht van diezelfde datum heeft Verzekeraar aan Consument meegedeeld dat voor de kosten van externe deskundigen, onder wie de advocaat van Consument, een maximumvergoeding van € 50.000,- geldt en dat kosten die de verzekerde som te boven gaan voor eigen rekening van Consument zijn. Eenzelfde waarschuwing ontving Consument van Verzekeraar bij e-mailbericht van 4 juni 2015 bij het inschakelen van de tweede advocaat van Consument.

3.6 Bij brief van 18 januari 2016 heeft Verzekeraar Consument meegedeeld dat het kostenmaximum was bereikt.

3.7 Bij brief van 8 augustus 2017 heeft Consument Verzekeraar geïnformeerd over de stand van zaken in de procedure en gemeld dat de kosten tot 1 augustus 2017 € 97.845,46 bedroegen en dat naar verwachting, voor de cassatieprocedure, nog €15.000,- aan kosten zouden worden gemaakt. Consument heeft in die brief ook bezwaar gemaakt tegen het door Verzekeraar gehanteerde kostenmaximum en een voorstel gedaan om tot een regeling te komen. Verzekeraar heeft dit voorstel afgewezen. Consument heeft vervolgens

bij brief van 11 september 2017 een klacht bij Verzekeraar ingediend. Dit heeft niet tot een oplossing geleid.

3.8 Op het moment van het melden van het geschil bij Verzekeraar op 23 juli 2014 waren de bijzondere voorwaarden model 20213 versie 2 (hierna: de voorwaarden) van toepassing. In deze voorwaarden is bepaald:

*"**Artikel 5 Welke kosten zijn verzekerd***
De Stichting Achmea Rechtsbijstand vergoedt de volgende kosten van rechtsbijstand:
1 De interne kosten; dat zijn de kosten van de medewerkers van de Stichting Achmea Rechtsbijstand.
2 De volgende externe kosten:

- *de kosten van externe deskundigen, die door of met instemming van de Stichting Achmea Rechtsbijstand zijn ingeschakeld;*
- *het deel van de kosten van mediation dat voor rekening van de verzekerde komt, als met toestemming van de Stichting Achmea Rechtsbijstand geprobeerd wordt om een geschil door mediation op te lossen;*
- *proces- en arbitragekosten en kosten van een bindend advies, die ten laste van de verzekerde blijven of waartoe hij is veroordeeld in een onherroepelijke uitspraak van de rechter of van een andere rechtsprekende instantie die over het geschil heeft beslist;*
- *de kosten van deskundigen voor een deskundigenonderzoek, waartoe de rechter heeft besloten;*
- *de kosten van getuigen die namens de verzekerde zijn opgeroepen, voor zover de rechter die kosten heeft vastgesteld;*
- *de kosten van het ten uitvoerleggen van een vonnis gedurende maximaal 5 jaar;*
- *de noodzakelijke reis- en verblijfkosten als een rechter in het buitenland heeft besloten dat de verzekerde daar persoonlijk aanwezig moet zijn.*

Deze externe kosten worden vergoed tot maximaal € 50.000,-.

In de volgende gevallen is de dekking voor externe kosten beperkt tot € 12.500,- per gebeurtenis;

- *als er sprake is van een geschil waarin de verzekerde is betrokken als [functie] van een [naam bedrijfsvorm 1]; (…)"*

*"**Artikel 6 Wie behandelt de zaak***
(…)
De Stichting Achmea Rechtsbijstand kan voor de behandeling van het geschil gebruik maken van advocaten, fiscalisten, mediators of andere deskundigen. In twee gevallen heeft de verzekerde zelf de keuze:

- *bij een belangentegenstelling: als de verzekerde en de ander met wie hij het geschil heeft, bij ons een rechtsbijstandverzekering hebben en beiden recht op rechtsbijstand hebben;*
- *als de Stichting Achmea Rechtsbijstand een advocaat of andere deskundige vraagt de belangen van de verzekerde in een gerechtelijke of administratieve procedure te verdedigen, te vertegenwoordigen of te behartigen."*

3.9 Op de verzekering van Consument is clausule 718, Collectiviteitsclausule [afkorting naam vereniging], van toepassing. Deze luidt:

"Deze verzekering behoort tot het collectief contract van de [afkorting naam vereniging] te [plaats]. Bij beëindiging van het lidmaatschap eindigen de bijzondere condities die aan deze verzekering zijn verbonden en kan de verzekering worden voortgezet tegen de premie en volgens de voorwaarden die voor een soortgelijke individuele verzekering gelden. Ook indien verzekeringnemer [functie] is, bedraagt de externe kostenvergoeding bij een arbeidsrechtelijk geschil met de [naam werkgever] € 50.000,-. In een arbeidsrechtelijk geschil met de [naam werkgever] is verzekeringnemer vrij in de keuze van een advocaat, indien de rechtsbijstand door (de secretaris van) de [afkorting naam vereniging] niet heeft geleid tot een regeling in der minne. Indien de verzekeringnemer verdacht wordt van het plegen van een strafbaar feit in zijn hoedanigheid van [naam werkgever][functie] en het (beweerlijk) strafbaar handelen niet een persoonlijke verrijking beoogde, wordt rechtsbijstand verleend. Wordt verzekeringnemer aangesproken uit onrechtmatige daad, dan is er aanspraak op rechtsbijstand. Indien een met succes uit onrechtmatige daad aangesproken tegenpartij geen verhaal biedt, en er overigens geen verhaalsmogelijkheden zijn, wordt de schade vergoed tot een maximum van € 5.000,-."

4. Klacht en uitspraak Geschillencommissie

4.1 Consument heeft bij de Geschillencommissie volledige vergoeding van zijn advocaatkosten gevorderd voor zover deze kosten niet reeds zijn vergoed door Verzekeraar (tot het bedrag van € 50.000,-) en een compensatie voor de inspanningen in de interne klachtprocedure en de procedure bij Kifid. Consument stelde daartoe, kort samengevat, het volgende:

- op grond van de [afkorting naam vereniging]-clausule heeft hij recht op ongelimiteerde vergoeding van de kosten van onafhankelijke externe rechtshulp;
- de kosten van de advocaat die Consument zelf kon kiezen op grond van de [afkorting naam vereniging]-clausule vallen niet onder externe kosten zoals bedoeld in artikel 5 lid 2
  van de voorwaarden; de vergoeding daarvan kent daarom geen maximum;
- Consument heeft wel tegen het toepassen van een maximum door Verzekeraar geprotesteerd.

4.2 De Geschillencommissie heeft Consument niet in zijn stellingen gevolgd en heeft zijn vordering afgewezen. Kort samengevat oordeelt de Geschillencommissie dat de tekst van de [afkorting naam vereniging]-clausule en het kwartaalbericht waarop Consument een beroep heeft gedaan de lezing van Consument niet ondersteunen. Uit die stukken kan niet worden afgeleid dat Consument recht heeft op ongelimiteerde vergoeding van zijn advocaatkosten. De bescherming die de [afkorting naam vereniging]-clausule biedt bestaat er met name uit dat Consument bij een arbeidsrechtelijk geschil met zijn werkgever direct een advocaat kan kiezen en niet pas wanneer sprake is van een gerechtelijke of administratiefrechtelijke procedure.

Het recht om op grond van de clausule vrij een advocaat te kiezen is daarmee ruimer dan op grond van de voorwaarden. In de clausule kan niet worden gelezen dat deze clausule artikel 5 lid 1 (de Commissie van Beroep leest: artikel 5) van de voorwaarden vervangt. De kosten van de vrij te kiezen advocaat dienen te worden aangemerkt als externe kosten. In artikel 5 is een bepaling opgenomen over interne én externe kosten. De clausule dient gelezen te worden *naast* artikel 5 en niet *in plaats van* artikel 5. Dit brengt mee dat onder 'externe kosten' als bedoeld in de clausule dienen te worden verstaan externe kosten in de zin van artikel 5 lid 2. De kosten van de door Consument vrij te kiezen advocaat vallen in de categorie 'kosten van externe deskundigen'. Tot hantering van een onbeperkt kostenmaximum is Verzekeraar niet gehouden.
Ten slotte heeft de Geschillencommissie geoordeeld dat niet is gebleken dat Consument daadwerkelijk schade heeft geleden door het aanvankelijk afwijzen, maar het spoedig daarna – op grond van de [afkorting naam vereniging]-clausule – alsnog toewijzen van zijn verzoek tot vergoeding van zijn advocaatkosten, zodat ook dit deel van zijn vordering werd afgewezen.

5. Beoordeling van het beroep

5.1 Consument kan zich niet verenigen met de beslissing van de Geschillencommissie en verzoekt de Commissie van Beroep, kort samengevat, te bepalen dat Verzekeraar is gehouden de door hem gemaakte advocaatkosten (naar de Commissie van Beroep begrijpt, voor zover deze kosten de reeds vergoede € 50.000,- te boven gaan) volledig te vergoeden, te vermeerderen met de wettelijke rente vanaf 1 juli 2017 en de kosten van juridische bijstand ten behoeve van de onderhavige procedure ad € 3.000,-.

5.2 Met de Geschillencommissie is de Commissie van Beroep van oordeel dat de lezing van Consument van de [afkorting naam vereniging]-clausule in samenhang met artikel 5 van de voorwaarden niet kan worden gevolgd en dat de [afkorting naam vereniging]-clausule moet worden beschouwd als een aanvulling op artikel 5 van de voorwaarden en niet als vervanging daarvan. Het standpunt van Consument komt er op neer dat hij als verzekerde onder de rechtsbijstandverzekering recht heeft op een ongelimiteerde dekking van de door hem gemaakte kosten van rechtsbijstand in verband met de hiervoor onder 3.5 genoemde civiele procedure tegen zijn voormalige werkgever. Verzekeraar heeft dit standpunt van Consument gemotiveerd bestreden. Naar het oordeel van de Commissie van beroep kan een dergelijk ongelimiteerd recht niet uit de [afkorting naam vereniging]-clausule of de toepasselijke voorwaarden worden afgeleid. De Commissie van Beroep overweegt daartoe het volgende.

5.3 Dat Consument het recht van vrije advocaatkeuze had, staat tussen partijen inmiddels niet meer ter discussie. Voor een goed begrip van de zaak acht de Commissie van Beroep echter het navolgende van belang. Ten tijde van het aangaan door Consument van de rechtsbijstandverzekering bij (de rechtsvoorganger van) Verzekeraar, in 1996, was nog geen sprake van een algemeen recht van een verzekerde op vrije keuze van een advocaat. In dat opzicht bevatte de [afkorting naam vereniging]-clausule een belangrijke aanvulling op de toen geldende voorwaarden. Dit blijkt ook uit de door Consument overgelegde

toelichting op de [afkorting naam vereniging]-clausule in het blad '[afkorting naam vereniging]*informatief*' van oktober 1996. Krachtens de [afkorting naam vereniging]-clausule is Consument vrij in de keuze van een advocaat in een arbeidsrechtelijk geschil met de [naam werkgever]. De [afkorting naam vereniging]-clausule zou kunnen worden opgevat als een aanvulling op artikel 6 van de voorwaarden zoals deze golden ten tijde van de aanspraak van Consument onder de verzekering in juli 2014 (Model 20213 versie 2). Deze bepaling beperkte het recht op vrije advocaatkeuze tot het geval van een belangentegenstelling en het geval waarin SAR als uitvoerder van de verzekering een advocaat of andere deskundige vraagt de belangen van de verzekerde in een gerechtelijke of administratieve procedure te verdedigen, te vertegenwoordigen of te behartigen. De Commissie van Beroep voegt hieraan toe dat uit het arrest van het Europese Hof van Justitie van 7 november 2013 (ECLI:EU:C:2013:717) volgt dat het recht van de verzekerde niet beperkt kan worden door een beslissing van de rechtsbijstandverzekeraar, zodat moet worden aangenomen dat de beperkingen van artikel 6 inmiddels niet meer opgaan.

5.4 Artikel 5 van de voorwaarden maakt onderscheid tussen interne en externe kosten van rechtsbijstand. Interne kosten betreffen de kosten van medewerkers van SAR als uitvoerder van de verzekeraar, die volgens artikel 6 (eerste volzin) van de voorwaarden in beginsel de rechtshulp (in natura) verleent. Volgens hetzelfde artikel kan SAR voor de behandeling van een geschil ook gebruikmaken van advocaten, fiscalisten, mediators of andere deskundigen. De woorden 'of andere deskundigen' duiden er op dat advocaten ook onder de term deskundigen vallen zoals gebezigd in de voorwaarden. Een redelijke uitleg van artikel 5 lid 2 van de voorwaarden vergt dan ook dat de kosten van advocaten vallen onder externe kosten zoals bedoeld in dat artikel. Een andere uitleg, zoals Consument heeft bepleit, zou tot het resultaat leiden dat de kosten van advocaten in het geheel niet onder artikel 5 zouden vallen en dus nimmer aan een maximum zouden zijn gebonden. Naar het oordeel van de Commissie van Beroep vindt een dergelijke uitleg echter geen steun in de tekst van de voorwaarden. Consument heeft redelijkerwijs moeten begrijpen dat ook wanneer er een externe advocaat zou worden ingeschakeld, er een kostenmaximum van (in beginsel) € 50.000,- zou gelden.

5.5 Ter onderbouwing van zijn standpunt heeft Consument er op gewezen dat in een meer recente versie van de voorwaarden (LEX-RV-55-161) de kosten voor een advocaat of andere juridisch deskundige expliciet worden vermeld, naast de kosten van externe deskundigen, kosten van een deskundigenrapport, kosten van een proces, arbitrage, of bindend advies, kosten van mediation en andere externe kosten. Naar het oordeel van de Commissie van Beroep gaat het om een verduidelijking, die niet afdoet aan de redelijke uitleg van artikel 5 van de toepasselijke voorwaarden zoals hierboven besproken.

5.6 Consument heeft voorts betoogd dat de kosten van externe deskundigen genoemd in artikel 5 lid 2 van de voorwaarden worden geclausuleerd door de woorden "[externe deskundigen] die door of met instemming van de Stichting Achmea Rechtsbijstand zijn ingeschakeld". Nu Consument op grond van de [afkorting naam vereniging]-clausule het recht van vrije advocaatkeuze heeft, kan volgens hem een door hem gekozen advocaat geen deskundige zijn die door of met instemming van SAR is ingeschakeld. Dit betoog kan Consument niet baten. Het feit dat een advocaat vrijelijk is gekozen door een verzekerde

op grond van artikel 6 van de voorwaarden of in het geval van Consument op grond van de [afkorting naam vereniging]-clausule betekent niet dat die advocaat niet kan worden beschouwd als door of met instemming van SAR te zijn ingeschakeld. Deze uitleg wordt bovendien ondersteund door de tekst van de e-mails van SAR aan Consument van 5 augustus 2014 en 4 juni 2015, waaruit blijkt dat Consument de advocaat heeft gekozen maar dat SAR tot het inschakelen van de advocaat overgaat.

5.7 Uit het voorgaande volgt dat naar het oordeel van de Commissie van Beroep artikel 5 van de voorwaarden op Consument van toepassing is, zij het aangevuld met de [afkorting naam vereniging]-clausule. Dit geldt derhalve ook voor de limitering van externe kosten tot € 50.000,- zoals vermeld in artikel 5. Consument heeft in het kader van zijn betoog dat voor hem geen limitering geldt voor vergoeding van gemaakte advocaatkosten gewezen op de beperking die volgens artikel 5 geldt, onder meer als sprake is van een geschil waarin de verzekerde is betrokken als [functie] van een [naam bedrijfsvorm I]. In dat geval is de dekking voor externe kosten beperkt tot € 12.500,-. Volgens Consument is deze beperking niet op hem van toepassing omdat hij geen [functie] was van een [naam bedrijfsvorm I] maar van een [naam bedrijfsvorm II]. Verzekeraar heeft in reactie daarop gesteld dat nimmer sprake is geweest van een kostenmaximum van € 12.500,- omdat Consument heeft genoten van de voor hem geldende [afkorting naam vereniging]-clausule. Met de Geschillencommissie is de Commissie van Beroep van oordeel dat in het midden kan blijven of Consument wel of niet moet worden aangemerkt als [functie] van een [naam bedrijfsvorm I] in de zin van artikel 5 (zoals dat begrip ook wordt gebruikt in de voorwaarden in artikel 3 onder 3, module Werk en Inkomen), nu Consument hetzij op grond van de voorwaarden hetzij op grond van de [afkorting naam vereniging]-clausule recht heeft op vergoeding van externe kosten, maar in beide gevallen gemaximeerd tot € 50.000,-.

5.8 Blijkens het eerder aangehaalde arrest van het Europese Hof van Justitie betekent de vrijheid om een advocaat te kiezen niet dat een verzekeraar de volledige dekking van de kosten van de verdediging van de verzekerde moet worden opgelegd, voor zover deze vrijheid niet van haar inhoud wordt beroofd. Dat zou volgens het Europese Hof van Justitie het geval zijn indien het door de beperking van de vergoeding van deze kosten voor de verzekerde in de praktijk onmogelijk zou worden een redelijke keuze te maken wat zijn vertegenwoordiger betreft. Naar het oordeel van de Commissie van Beroep is van een dergelijke ontoelaatbare beperking door de limitering tot € 50.000,- in het geval van de rechtsbijstandverzekering van Consument geen sprake.

5.9 De Commissie van Beroep komt derhalve tot de slotsom dat het beroep van Consument niet kan slagen.

6. Beslissing

De Commissie van Beroep:

handhaaft de beslissing van de Geschillencommissie.